

≡ Azalpen gisa Jose Luis Alvarez Enparantza, Txillardegi

SEik plazaratu dituen datuak oso adierazgarriak dira. Eta ondoko asteotan plazaratuz joango diren gainerakoek ere, argi handiagoa emango dute.

Lau urtean behingo Erroldak batetik, eta hango eta hemengo inkestek eta ikerketek bestetik, zinez euskararen egoera zehazki eza-gutzeko oinarri sendoa eskaintzen digute.

Jadanik emandako azalpenek garbi utzi dituzte ondorio batzuk: askoz okerrago doazela gauzak Iparraldean Hegoaldean baino, honi gagozkolarik Nafarroan edo Araban okerrago doazela Gipuzkoan eta Bizkaian baino, erabilpena batez ere gazteen artean doala gora, eta abar. Esperantzarako ateka zabalik dago, hitz batez. Baina plazaratutako zifrok osoki eta xeheki aztertzen badira, kezkatzeko arrazoiak ere badaudela ageri da.

Zantzurik larriena hauxe da: euskararen kale-erabilpenaren hazkundea, oro har, geldotzen ari dela. Euskararekiko atxiki-merduari eragiten dioten faktoreen mul-

tzoa errotik aldatzen ez bada, erabilpenak aurki egingo duela tope.

Noiz egingo? Zein heinetan? Kurbak ikusita, sei/zortzi urte barru joko du gailurra erabilpenak. Maximo bat izango dugu.

Zein heinetan? %15 inguruan, eta ezaguera maila %30 inguruan egongo delarik.

Hots, puntu horretan, erdararen erabilpenak %85 iritsiko du. Memento horretan, erdararen erabilpena euskararena baino sei aldiz handiagoa izango da.

Zertan geldituko da "bi hizkuntza ofizialen parekotasuna"?

Beste ondorio kezagarri bat.

Gaur egun euskararen ezaguerearen maila % 26,91 delarik, oso erraz kalkula daitezke oinarri horren gainean, eta elebidunen leialtasuna eta anisotropia azken muturre-raino eramanda, zein izan daitekeen erabilpen tasarik handiena.

Gaur egun %13,8 da erabilpen-tasa hori. Kopuru altua: inolako kontzientziarik ez balego, eta zifra estatistiko hotzen bidetik, %4,62 baizik ez bailitzateke izango.

Euskaldun elebidunak, nolabait esateko, jarrera militantea hartzen ari gara gero eta nabarmenkiago. Eta horrek azaltzen du tarte handi hori: %4,62 "neuro"tik, neurketek erakutsen diguten %13,8 horretaraino. Baina urrun gaude teoriar irits litekeen %26,91tik (elebidun tasaren kopuru bera, bai, arrazoin matematikoengatik).

Gora joateko bide bakarra, hitz batez, oinarriak aldatzean datza. Erdaldun elebakarren kopurua urrituz (euskararen erabilpenari dagokionez, minbizia bera baitira eraldun elebakarrik), eta euskalduntzeko arrazoiak azkartuz (euskarari funtzionaltasuna emanez: ekonomikoa, lan-postuetarako eskakizunetan, eta abar).

Gainerantzean alferrik ari gara: eta erabilpenaren kurbak aurki abiatuko dira beherantza.

Erritmoa motelduz doa

Laugarren kale neurketan erabilerak goiti egin badu ere, igoera apalduz doa

1989an lehenbiziko kalé neurketa egin zenetik, euskararen erabilera haziz joan da Euskal Herri osoan. Lehen neurketa hartan herritarren %10,8ak egiten zuten euskaraz kalean, eta 12 urte geroago %13,8ra igo da kopuru hori. Urtez urteko erabilera handituz joan da, baina igoera horren erritmoa apaldu egin da azken lau urteetan.

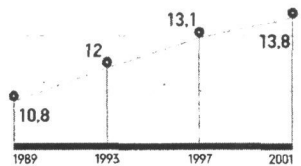
1989 eta 1993 urteen artean egindako neurketen artean hazkundea 1,2 puntukoa izan zen, 1,1ekoa 1993 eta 1997 artekoa, eta 0,7koa baino ez azken bi neurketen artekoa. Bistan da, beraz, erabilerak goiti egiten jarraitzen duen arren, erritmoa ez dela berrita.

Igoera hori bixkia da, eta UNESCOk aditzera eman zuen bezala, datu hauek bistan uzten dute euskara arrisku-egoeran dagoela, eta are gehiago aztertzen badugu gorakada hori ez dela modu berean gertatzen herrialde guztietan. Izan ere, Gipuzkoa eta Bizkaian igotzen da gehien euskararen erabilera, eta bi lurralde horiek, duten bitzante

kopuruagatik, pisu handia dute Euskal Herriko datuetan. Hortaz, Euskal Herriko igoera bi lurralde horien igoerari zor zaio. Gainerako lurraldeetako datuak ez dira hain baikorrak, eta euskarak ez du aurrera egin, ez Ipar Euskal Herrian, ez Nafarroan, ez Araban ere.

Laugarren neurketak zenbait datu utzi dizkiugu gogoetarako, aurrekoekin

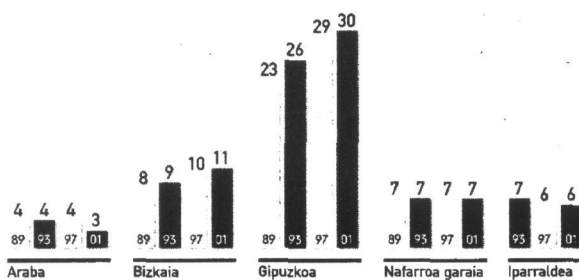
alderatuz gero: euskaldun komunitatearen barne-indarra eta garapen gogoia agerian gelditzen da. Ikerketa ezberdinek erakutsi dute. Txillardegiren eredu matematikoari jarraituz gero, euskararen erabilera, euskaldun kopurua zein den aintzat hartuta, espero daitekeena baino handiagoa da. Izan ere, ezagutzen mailak erabilera %5aren inguruan ko-

ERABILERAREN BILAKAERAREN ERRITMOA

katuko luke, baina euskal komunitatean trinkotasunak datuei bertzelako isla ematen die. Euskaldunok euskaldunekin biltzeko joera erakutsen du horrek, eta gure hizkuntzarekiko fidelotasuna ere, bide batez.

Ondorioz, barne-faktoreei erreparatura, bilakaera positiboa da, baina kanpo-faktore estrukturalak, sozio-politikoek nagusiki, kontrako eragin dute, eta hori gehien nabaritzen da, batez ere, euskararen normalizazioari oztopo gehien jartzen zaion eremuetan

ERABILERAREN BILAKAERA HERRIALDEKA

IBAIZABAL
argitaletxea
testu liburuak eta literatura
EUSKARAZ
IBAIZABAL argitaletxea Orue auzoa / g • 48340 AMOREBIETA-ETXANO (BIZKAIA)
Tel.: 94 630 80 36 • Faxa: 94 630 80 28

CONSTRUCCIONES ANTEIBAR ERAIKUNTZAK
8º Landaio s/n. Apdo. 176 - 20730 AZPEITIA
Oficina: 943 81 24 62 • Planta: 943 81 31 41
Ferretila: 943 81 39 95 • Fax: 943 81 60 19
Email: konstru@anteibar.com

parraigitte
ZURGIN LENZE
Inu-Atxepa Etxea, 15, 2. est. (Buenos Aires auzoa)
20100 LASARTE - TITNOA, 943 37 04 25

SOLOZABAL AUTOESKOLA

LEKEITIO	94 684 18 00	MUTRIKUI	943 60 41 35
MARRKINA	94 616 65 60	ORRIZIA	943 88 72 76
ONDARRIDA	94 683 26 36	ORIO	943 83 08 12
AZPEITIA	943 15 18 41	PASAJA	943 51 11 37
DERA	943 19 11 08	ZARAITZ	943 15 49 09
DEUSTIA	943 39 28 33	ZUMAITZ	943 86 14 16
EBAR	943 70 23 84	ZUMARRAGA	943 72 04 32
IRUN	943 61 49 04		